

ACADEMIC ARTICLE

Islamic Principles and Guidelines for Preventing Epidemics

Tanonsak Madthing¹ Solahuddin Samaun² Hasnida Samaun³

¹ Ph.D. (Islamic Studies), Lecturer, Interdisciplinary Islamic Entrepreneurship Program, College of Innovation and Management, Songkhla Rajabhat University, Satun Campus, Satun, Thailand

^{2,3} Assistant. Professor, Department of Malay language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla, Thailand

Corresponding Author, Email : tanongsak5944@gmail.com

Received : August 25, 2025 ✿ Revised : December 26, 2025 ✿ Accepted : December 30, 2025

Abstract

This academic article is a qualitative study utilizing documentary research. The objectives are: 1) to examine the pandemic situation in Thailand, and 2) to present the application of Islamic principles for primary pandemic prevention. The methodology employs descriptive analysis, with data collected from primary documentary sources, including the Quran, the Hadith, the perspectives of Islamic scholars, and relevant research. The findings reveal that all types of pandemics exert a severe impact on the lives of the general public in both the short and long term. These impacts encompass health and economic dimensions, leading to numerous subsequent social issues, such as illness, mortality, and income loss, which consequently diminish the quality of life and human security. Therefore, pandemic prevention guidelines are of utmost importance for everyone. Muslims, in particular, must strictly apply Islamic teachings in their daily lives. This includes maintaining health and hygiene, fostering lifestyle discipline, and adhering to the Quran and the Sunnah. Furthermore, cooperating with and following the instructions of relevant authorities will enhance the efficiency of pandemic prevention, establish primary immunity, and sustainably reduce the spread of diseases.

Keywords : Islamism, Protection, Epidemice

บทความวิชาการ

หลักการอิสลามกับแนวทางการป้องกันโรคระบาด

ทงนศักดิ์ หมายดี¹ ศอลาฮุดดีน สมาอูน² ฮัสนีดา สมาอูน²

¹ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรสหวิทยาการอิสลามสำหรับผู้ประกอบการ, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิทยาเขตสตูล, สตูล, ประเทศไทย

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษามลายู คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, สงขลา, ประเทศไทย

อีเมลผู้แต่งหลัก : tanongsak5944@gmail.com

วันที่รับ : 21 สิงหาคม, 2568 ✿ วันที่รับแก้ไข : 26, ธันวาคม, 2568 ✿ วันที่ตอบรับ : 30, ธันวาคม, 2568

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ประเภทการวิจัยเชิงเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสถานการณ์โรคระบาดในประเทศไทย 2. นำเสนอการประยุกต์ใช้หลักการอิสลามในการป้องกันโรคระบาดเบื้องต้น วิธีการศึกษาใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งเอกสารหลัก ได้แก่ อัลกุรอาน, อัลหะดีษ, ทัศนะของนักวิชาการอิสลาม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผลการศึกษาพบว่า โรคระบาดทุกชนิดส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในวงกว้างทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยครอบคลุมถึงผลกระทบด้านสุขภาพ และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางสังคมตามมาอย่างมากมาย เช่น การเจ็บป่วย การเสียชีวิต และการลดลงของรายได้ อันส่งผลให้ความสุขและความมั่นคงในการดำเนินชีวิตลดลง ดังนั้นแนวทางการป้องกันโรคระบาดจึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับทุกคน โดยเฉพาะมุสลิมต้องน้อมนำหลักคำสอนของอิสลามมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัด ทั้งในด้านการรักษาสุขภาพ ความสะอาด การสร้างวินัยในการดำเนินชีวิต การยึดมั่นตามอัลกุรอานและอัซซุนนะฮ์พร้อมกับการให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันโรคระบาด สร้างภูมิคุ้มกันเบื้องต้น และลดปัญหาการแพร่ระบาดของโรคได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ : หลักการอิสลาม, การป้องกัน, โรคระบาด.

บทนำ

ศาสนาอิสลามมีหลักคำสอนที่ให้ความสำคัญสูงสุดกับการรักษาชีวิต การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ และการส่งเสริมสุขภาพ โดยที่หลักการทางศาสนานั้นมีได้มาจากการนึกคิด จินตนาการ หรือโมนภาพ แต่อย่างไรก็ตาม มีว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม (อับดุลเลาะ การีนานา, 2559: 1-2) ดังนั้นหลักการของอิสลามคือบทบาทบัญญัติของอัลลอฮ์ ﷻ

ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติของมนุษย์ไม่ว่าข้อบัญญัตินั้นจะมาจากอัลกุรอาน หรือ แนวทางของท่านนบี Muhammad ﷺ ที่มีทั้งลักษณะที่เป็นคำสั่งใช้และคำสั่งห้าม การสนับสนุนให้กระทำ การอนุมัติและสิ่งต้องห้าม รวมถึงแนวทางการปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นหลักการของอิสลามทั้งสิ้น (อิสมาแอ อาลี, 2554) นอกจากนี้เป้าหมายสูงสุดของบัญญัติอิสลามคือการคุ้มครองผลประโยชน์พื้นฐานของมนุษย์ใน 5 ประการ ได้แก่ ศาสนา ชีวิต สติปัญญา วงศ์ตระกูล และทรัพย์สิน ซึ่งหลักการเหล่านี้มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการป้องกันโรคระบาด โดยเฉพาะการปกป้องชีวิตที่เป็นลำดับความสำคัญสูงสุด การนำหลักคำสอนมาประยุกต์ใช้ในการกักตัว การรักษาความสะอาด และการมีวินัยตามแบบอย่างศาสนา จึงมิใช่เพียงหน้าที่ทางศาสนกิจเท่านั้น แต่เป็นมาตรการเชิงรุกที่ช่วยรักษาความมั่นคงของสังคม ลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และธำรงไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษยชาติตามเจตนารมณ์ของศาสนาอย่างยั่งยืน (มุฮัมมัดซาคี เจ๊ะหะ, 2553 : 1) เพราะการเกิดโรคระบาดนั้นถือเป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในท้องถิ่น ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลง และที่สำคัญทุกคนต้องมีความเข้าใจและพร้อมที่จะรับมือได้ทุกสถานการณ์

จากข้อมูลของคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้เผยแพร่สถานการณ์โรคติดต่อและการพยากรณ์โรคติดต่อที่มีแนวโน้มเกิดการระบาดได้ในปี 2567 ได้แก่ โควิด19 ไข้หวัดใหญ่ รวมถึงยังต้องเฝ้าระวังโรคติดต่อที่นำโดยแมลง ขณะที่ไอรอนนั้นพบเพิ่มอย่างต่อเนื่องในสามจังหวัดชายแดนใต้ (คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ, 2566)

ดังที่กล่าวมาข้างต้น สถานการณ์โรคระบาดนั้นย่อมเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและรับมือกับโรคติดต่อ ดังนั้นในบทความนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับหลักการอิสลามในการป้องกันและเฝ้าระวังต่อโรคระบาด ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยนำหลักคำสอนจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ (วจนะของท่านนบี) มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้มุสลิมมีความเข้าใจที่ถูกต้องพร้อมที่จะปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงในขณะที่มีโรคระบาดเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้พ้นจากยุคของการเปลี่ยนผ่านอย่างเป็นระบบ โดยนำหลักการทางศาสนาอิสลามมาใช้เป็นมาตรการหรือแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อระงับชะลอ และป้องกัน ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าจำเป็นต้องนำเสนอแนวทางหลักการปฏิบัติในช่วงเกิดโรคระบาดต่าง ๆ ตามหลักคำสอนอิสลาม เพื่อเป็นประโยชน์แก่มุสลิมและทุกภาคส่วนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับโรคระบาดในประเทศไทย
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักการอิสลามในการป้องกันโรคระบาดเบื้องต้น

วิธีการศึกษา

การศึกษารุ่นนี้ใช้วิธีการศึกษาข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary data) คือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลขั้นต้นซึ่งได้มาจากแหล่งข้อมูลโดยตรง ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษเป็นหลัก รวมถึงทัศนะนักวิชาการในอิสลาม
2. ข้อมูลขั้นทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ

ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยมีขอบเขตเกี่ยวกับการวิจัย ภายหลังจากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาศึกษาวิเคราะห์แล้วเรียบเรียงนำเสนอผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับหลักการอิสลามกับการป้องกันโรคระบาดนั้น คณะผู้วิจัยขอเสนอผลจากการศึกษา ประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับโรคระบาดในประเทศไทย

เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ.2566 นพ.ชลน่าน ศรีแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้กล่าวถึงการพยากรณ์โรคติดต่อที่มีแนวโน้มเกิดการระบาดในปี 2567 ภายหลังเป็นประธานการประชุมคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ ครั้งที่ 7/2566 ว่า สถานการณ์โรคติดต่อและการพยากรณ์โรคติดต่อที่มีแนวโน้มเกิดการระบาดได้ในปี 2567 ดังนี้

1. โรคติดต่อทางเดินหายใจ ได้แก่ โรคโควิด 19 และโรคไข้หวัดใหญ่

โรคโควิด19 มาตรการป้องกันเน้นกลุ่มเสี่ยง 608 ลดเสี่ยงปอดอักเสบรุนแรง โดยฉีดวัคซีนประจำปีในกลุ่มเสี่ยง 608 ตรวจ ATK เมื่อป่วย หากผลบวกไปพบแพทย์ทันที และสวมหน้ากากเมื่อป่วย หรือใกล้ชิดเด็กเล็กและกลุ่ม 608

โรคไข้หวัดใหญ่ แนะนำประชาชนฉีดวัคซีนประจำปี ลดติดเชื้อ ลดเสี่ยงปอดอักเสบ โดยขยายฉีดวัคซีนในเด็ก 6 เดือน - 5 ปี หากมีไข้สูง หอบเหนื่อย รีบพบแพทย์ทันที และสวมหน้ากากเมื่อป่วย หรือใกล้ชิดเด็กเล็กผู้สูงอายุ ผู้ที่มีโรคเรื้อรัง

2. โรคติดต่อหน้าโดยแมลง ได้แก่ โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อไวรัสซิกา และโรคชิคุนกุนยา

สำหรับมาตรการป้องกันควบคุมโรค โดยผู้ป่วยที่มาโรงพยาบาลและได้รับการวินิจฉัย 3 โรคนี้ให้แพทย์ส่งจ่ายยาหากันยุง จัดกิจกรรมกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายต่อเนื่อง รวมทั้งเน้นการสื่อสารประชาสัมพันธ์ หากสงสัยไข้เลือดออก โดยเฉพาะผู้ใหญ่รีบพบแพทย์ และงดทานยา NSAID ลดเสี่ยงภาวะแทรกซ้อน สำหรับพื้นที่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสซิกา เน้นหญิงตั้งครรภ์ต้องป้องกันการถูกยุงกัด และกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย

นอกจากนี้ ยังคงเฝ้าระวังและให้คำแนะนำในการป้องกันควบคุมโรคในกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ โรคฝีดาษวานร เอชไอวี/เอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยย้ำกลุ่มเสี่ยงลดการสัมผัสแนบชิดกับคนแปลกหน้าหรือมีเพศสัมพันธ์ที่มีความเสี่ยง หากสงสัยป่วยให้รีบพบแพทย์เพื่อรับการตรวจรักษา ซึ่งปัจจุบันมียาต้านไวรัสสำหรับผู้ป่วยที่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องหรือเสี่ยงต่อปวยรุนแรง ส่วนโรคหัด เน้นการสื่อสารให้ผู้ปกครองพาบุตรหลานไปฉีดวัคซีน MMR ให้ครบ 2 เข็มในเด็กอายุ 9 เดือน (เข็มที่ 1) และอายุ 2 ปีครึ่ง - 4 ปี (เข็มที่ 2)

3. ไก่กรน พบเพิ่ม 3 จังหวัดชายแดนใต้

สถานการณ์โรคไทรนนั้นได้เพิ่มขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส พบผู้ป่วยยืนยันรวม 229 ราย จะเร่งรัดการฉีดวัคซีนไทรนในเด็กอายุ 2 เดือน-ต่ำกว่า 7 ปี ที่ยังไม่ได้รับวัคซีน หรือได้รับวัคซีนไม่ครบถ้วน และในหญิงตั้งครรภ์ เพื่อถ่ายทอดภูมิคุ้มกันไปยังทารกในครรภ์ ให้ทารกมีภูมิคุ้มกันต่อโรคไทรนก่อนถึงระยะเวลาที่สามารถรับวัคซีนได้(คณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ, 2566)

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้นพอสรุปได้ว่า การเผชิญอยู่กับการระบาดของโรคชนิดต่าง ๆ นั้นมีมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการป้องกันโรคตามหลักการอิสลามถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งแก่มุสลิมทุกคน เพื่อป้องกันตนเองและแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการสวมใส่หน้ากากอนามัยในช่วงที่เกิดโรคระบาดที่มาจากระบบทางเดินหายใจ ควรใช้เจลล้างมือและหมั่นล้างมืออย่างสม่ำเสมอ หลีกเลี้ยง ไม่สัมผัสหรือไปข้องเกี่ยวกับสถานที่ที่มีการระบาดของโรค และไปพบแพทย์ทุกครั้งในกรณีที่สงสัยหรือมีความเสี่ยงต่อการติดโรค ซึ่งข้อปฏิบัติเหล่านี้เป็นที่ยอมรับทั่วโลกแล้วว่าสามารถลดความเสี่ยงได้ดีที่สุดเท่าที่เราจะป้องกันตนเอง คนที่เรารัก และประเทศชาติ

2. วิธีการเผชิญวิกฤตของโรคระบาดในสมัยท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ

ประวัติศาสตร์อิสลามมีการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับโรคระบาดในสมัยที่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ยังมีชีวิตอยู่และยุคหลังจากที่ท่านจากโลกนี้ไปแล้ว จุดที่ควรครุ่นคิด คือ เมื่อเผชิญกับโรคระบาด ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ได้ชี้แนะแนวทางในการจัดการปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผลและเป็นรูปธรรมแก่ประชาชาติของท่านจนกลายเป็นคำสั่งเสียที่มุสลิมทั่วโลก พากันอ้างอิงด้วยความเคารพยกย่องอย่างกว้างขวาง (สมาน อู๋งามสิน, 2564) มีรายงานจากท่านอามิร อิบนิ ซะอ์ด อิบนิ อับวะกอซ จากบิดาของเขา แท้จริงเขาได้ยินบิดาของเขาถามท่านอุซามะฮฺ อิบนิ เซด ﷺ ว่า ท่านได้ยินสิ่งใดบ้าง จากท่านเราะฮ์ลุล ﷺ เกี่ยวกับกาฬโรค ท่านอุซามะฮฺ ﷺ ได้ตอบว่า ท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ได้ทรงกล่าวไว้ว่า

الطَّاعُونَ آيَةُ الرَّجْزِ، ابْتَلَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ نَاسًا مِنْ عِبَادِهِ، فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ،
فَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِ، وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا، فَلَا تَقْرُؤْ مِنْهُ

(أخرجه البخاري، ١٩٩٢ : ٢٩٥٤)

ความว่า “กาฬโรค นั้นเป็นสิ่งชั่วร้ายที่ถูกส่งมายังเผ่าพันธุ์ของบনী อิสรออิล และผู้ที่อยู่ก่อนพวกเขา และเมื่อพวกท่านได้ยินเกี่ยวกับกาฬโรคในแผ่นดินใด จงอย่าเข้าไปในนั้น และเมื่อมันเกิดในแผ่นดินที่พวกท่านอาศัยอยู่ ก็จงอย่าอพยพหนีจากมันไป”

(al-Bukhariy, 1992: 1925)

จากหลักฐานข้างต้นนั้น เป็นมาตรฐานที่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ได้วางระบบไว้เกี่ยวกับการเผชิญกับโรคระบาดในสมัยนั้น ซึ่งสามารถนำหลักคำสอนและแนวทางปฏิบัติของท่านมาปรับใช้ในสถานการณ์โรค

ระบาดในปัจจุบันได้ โดยที่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ นั้นได้สั่งห้ามอย่างชัดเจนมิให้เดินทางไปยังสถานที่ที่เกิดโรคระบาด นั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นวิธีการป้องกันที่ดีที่สุด เป็นการป้องกันตนเองจากพื้นที่เสี่ยง และท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ยังได้สั่งห้ามผู้คนที่อยู่ในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาดเดินทางหรือเข้าไปยังเมืองอื่น เพื่อเป็นการป้องกันมิให้นำพาโรคระบาดไปแพร่หลายในต่างพื้นที่ จากคำสอนและแนวทางการปฏิบัติของศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ ถือเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นอย่างดี

3. หลักการดำเนินชีวิตตามแนวทางอิสลามในช่วงเกิดโรคระบาด

การดำเนินชีวิตตามหลักการอิสลามในช่วงเกิดโรคระบาดนั้น มุสลิมจำเป็นต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติทุกอย่างที่ปรากฏในอัลกุรอานและแนวทางของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ อย่าเลือกปฏิบัติเฉพาะบางอย่างที่ตนชอบ และไม่ปฏิบัติบางอย่างที่คิดว่ายากไม่ได้ หรือจะคิดว่าบัญญัตินี้ไม่เหมาะสมสำหรับตนเองก็ได้เช่นกัน เพราะอิสลามเป็นศาสนาของมนุษยชาติ ไม่ใช่ของชาติใดชาติหนึ่งและเป็นบัญญัติจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าย่อมเหมาะสมและไม่เกินความสามารถที่มนุษย์จะปฏิบัติได้ (มุณีเราะฮฺ บินตุ อับดุลอะฮะฟูร, 2525) ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا...﴾

(البقرة : جزء من آية 268)

ความว่า “อัลลอฮ์จะไม่ทรงบังคับชีวิตหนึ่งชีวิตใด นอกจากตามความสามารถของชีวิตนั้นเท่านั้น”

(อัลบะกอเราะฮฺ: ส่วนหนึ่งของอายะฮ์ที่ 268)

จากอายะฮ์ข้างต้นอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ได้กำหนดภาระแก่ผู้ใดเกินความสามารถของเขา นับเป็นความเมตตาต่อบ่าวของพระองค์ ซึ่งความเมตตาที่มีต่อพวกเขานั้น เป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความกรุณาและเน้นย้ำให้บ่าวของพระองค์มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน (Ibn Kathir, 2010) ยิ่งในสถานการณ์เกิดโรคระบาดในปัจจุบัน ถือเป็นบททดสอบครั้งยิ่งใหญ่แก่มนุษย์ชาติทั้งหลาย ที่ได้รับกระทบต่อการดำเนินชีวิตทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นการเจ็บป่วย การเสียชีวิต รายได้ลดลง หรือผลกระทบอื่น ๆ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนจำเป็นต้องดำรงตนบนความซื่อสัตย์ ทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ และการแสดงความภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ มุสลิมนั้นจำเป็นต้องนำแบบแผนหลักการ หลักคำสอนจากอัลกุรอานและแนวทางของท่านศาสนทูต ﷺ มาปรับใช้กับสถานการณ์โรคระบาดครั้งนี้ให้ดีที่สุด ซึ่งอิสลามได้ให้ความสำคัญกับคติที่ว่า “กันไว้ดีกว่าแก้” ด้วยเหตุนี้ อิสลามจึงได้วางกระบวนการดูแลสุขภาพทั้งด้านจิตใจและด้านร่างกายด้วยรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ทั้งในด้านการกิน การดื่ม การออกกำลังกาย การป้องกัน และวิธีการใช้ชีวิตด้านอื่น ๆ รวมถึงการขออูอาตออัลลอฮ์ ﷻ (อิสมาอีลลูตี จะปะเกีย, 2563)

4. แนวทางการป้องกันโรคระบาดตามหลักการอิสลาม

หลักการอิสลามในการป้องกันโรคระบาดนั้น มีแนวทางในการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. รักษาตนเองให้รอดพ้นภัยอันตรายด้วยการไม่เข้าไปในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาด

เป็นหน้าที่ของมุสลิมในการป้องกันตนเองตามหลักการของอิสลามด้วยการไม่เข้าไปในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาด ดังที่มีคำสอนจากตัวบทอัลหะดีษที่ว่า

... إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ، فَلَا تَقْدُمُوا عَلَيْهِ...

(رواه مسلم، 1955: 2218)

ความว่า “เมื่อได้ยินข่าวว่า โรคระบาดเกิดขึ้น ณ ที่ใด พวกท่านก็จงอย่าได้เข้าไปยังที่นั้น”

(Muslim, 1955: 2218)

จากอัลหะดีษบทนี้ท่านอิมามอิบนุหะญูร ร.ฮ. ได้อธิบายว่า เป็นที่อนุมัติ ตามศาสนบัญญัติให้ผู้ที่ประสงค์จะเข้าไปยังเมืองหนึ่งสามารถเดินทางกลับได้ เมื่อทราบว่าในเมืองนั้นมีโรคระบาดเกิดขึ้น และการกระทำดังกล่าวนี้ไม่ใช่เรื่องของการถือกลางร้าย แต่ที่ว่ามันคือ การป้องกันการนำพาตนเองไปสู่ความพินาศ หรือเป็นการปิดกั้นหนทางสู่ความเสี่ยงเพื่อมิให้ผู้เข้าไปยังดินแดนที่มีโรคระบาดนั้น (Ibnu al-Hajjar, 2024)

ดังนั้นการป้องกันตนเองจากโรคภัยถือเป็นการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบี ﷺ จึงย่อมไม่มีความขัดแย้งใด ๆ กับหลักการมอบหมายตนต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพราะการมอบหมายที่ถูกต่อนั้น ต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กับการป้องกันและไม่ประมาท (วิสุทธิ์ บิลล่าเต๊ะ, 2564)

ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การป้องกันตนเองจากโรคภัยตามแนวทางข้างต้น ถือเป็นการปฏิบัติตามแบบอย่างสุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ อย่างแท้จริง ซึ่งย่อมไม่มีความขัดแย้งใด ๆ กับหลักการมอบหมายตนต่ออัลลอฮ์ ﷻ เนื่องจากความหมายของการมอบหมายที่ถูกต่อนั้น จำต้องดำเนินควบคู่ไปกับการใช้ความเพียรพยายามในการป้องกัน การใช้มาตรการทางสาธารณสุข และการไม่ประมาทต่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตต่อไป

2. รักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ตระหนักและให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาด จำเป็นที่จะต้องทำความสะอาดร่างกาย อาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้า สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้าน ห้องนอน ห้องน้ำ ที่ทำงานและที่ประกอบศาสนกิจ เป็นต้น เพราะความสกปรกถือเป็นสภาพแวดล้อมอันสมบูรณ์ที่จะนำเชื้อโรคต่าง ๆ มาได้

ในการทำความสะอาดช่วงเกิดโรคระบาดนั้น ไม่เพียงพอแค่ทำความสะอาดด้วยน้ำแต่ต้องใช้สบู่ แอลกอฮอล์ เจลและอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล้างมือและล้างหน้า พยายามให้มีการล้างบ่อย ๆ และล้างให้ตรงตามแบบอย่างของท่านศาสนทูตมุหัมมัด และตามวิธีการที่หน่วยงานสาธารณสุข ได้อธิบายไว้ให้ถูกต้อง (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2563) ดังนั้นหากพิจารณาให้ลึกซึ้งซึ่งจะเห็นได้ว่า ท่านศาสนทูต มุหัมมัด ได้เน้นหนักให้มุสลิมมีความตระหนักในเรื่องของความสะอาดเป็นอย่างยิ่ง ดังที่มีรายงานจากท่านอบีมาลิก อัลอะชะรีย์ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า

الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ...

(رواه مسلم، ١٩٥٥ : ٢٢٣)

ความว่า “การทำความสะอาดตามบทบัญญัตินั้นเป็นครึ่งหนึ่งของการศรัทธา”

(Muslim, 1955: 223)

จากตัวบทอัลหะดีษข้างต้น อิสลามได้ให้ความสำคัญกับการทำความสะอาดจากสิ่งสกปรกทั้งหลาย ดังนั้นถือเป็นบทบาทหน้าที่ประจำวันของมุสลิม ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอนให้ครอบคลุมและผูกพันกับการรักษาความสะอาดอยู่ทั้งส่วนตัวและสาธารณะ และการรักษาความสะอาดนั้นยังเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่มีผลผูกพันกับการปฏิบัติศาสนกิจ และแสดงถึงระดับของการเป็นผู้ศรัทธาอย่างแท้จริง

3. กักตัวอยู่ในบ้านและไม่ควรออกไปไหนหากไม่จำเป็นในช่วงที่มีโรคระบาดเกิดขึ้น

มุสลิมควรอยู่บ้านให้มากเท่าที่จะทำได้และอย่าได้ออกไปปะปนกับผู้คนนอกบ้านโดยไม่จำเป็น เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงและปกป้อง ตัวเองจากการรับเชื้อโรคที่กำลังระบาดอยู่ เพื่อป้องกันตนเองจากโรค ระบาด จึงจำเป็นต้องกักตัวอยู่ที่บ้านให้ได้ การกักตัวอยู่บ้านนอกจากจะเป็นการป้องกันตนเองแล้ว ยังเป็นการระงับไม่ให้เกิดการแพร่เชื้อไปสู่ผู้อื่นด้วย (อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา, 2563) ดังที่มีระบุจากตัวบทอัลหะดีษที่ว่า

فَلَيْسَ مِنْ رَجُلٍ يَقَعُ الطَّاعُونَ، فَيَمْكُثُ فِي بَيْتِهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا
الشَّهِيدِ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ، إِلَّا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرٍ.

(رواه أحمد، ١٩٩٣ : ٢٦١٣٩)

ความว่า “ไม่มีผู้ใดที่เมื่อเกิดกาฬโรค (รวมถึงโรคระบาดอื่น ๆ) แล้วเขาพำนักในบ้านของเขาอย่างอดทนและมุ่งหวังผลบุญ โดยเขา ทราบดีว่าไม่มีสิ่งใดประสบบกับเขาเว้นแต่สิ่งที่อัลลอฮ์ทรงบันทึกไว้ให้แก่เขาเท่านั้น เว้นแต่เขาจะได้รับผลบุญเสมือนผลบุญผู้ที่พลีชีพในศาสนา”

(Ahmad, 1993: 26139)

อัลหะดีษบทนี้ได้บอกถึงความประเสริฐของการกักตัวในยามที่เกิดโรคระบาด ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแสดง ความรับผิดชอบต่อตนเองและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคแก่บุคคลอื่น ดังนั้นเมื่อมุสลิมมีความตั้งมั่นและอดทน โดยมีความหวังต่ออัลลอฮ์ ﷻ เขาจะได้รับผลบุญเสมือนกับผู้พลีชีพในหนทางของพระองค์

4. ปรับตัวในการประกอบอาชีพและปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยในช่วงเกิดโรคระบาด

การประกอบอาชีพนั้นถือเป็นหน้าที่สำหรับผู้นำครอบครัวในการแสวงหาปัจจัยการดำรงชีวิตของ

ตนเองและสมาชิกภายในครอบครัว ซึ่งเป็นสิ่งที่ศาสนาส่งเสริม และถือว่ามีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะเกิดภาวะโรคระบาด แต่การดำรงชีวิตยังมีความต้องการปัจจัยสี่ ทั้งอาหาร ที่อยู่ เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความระมัดระวังป้องกันตนเองเสมอ เมื่อออกจากบ้านทุกครั้งให้สวมใส่หน้ากากอนามัย และกล่าวดูอา ดังที่มีรายงานจากท่านอะนัส บิน มาลิก رضي الله عنه ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ ﷺ กล่าวว่า

من قال يعني إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، وَلَا حَوْلَ
وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، يُقَالُ لَهُ هُدَيْتَ وَكُفِّيتَ وَوُقِّيتَ، وَتَنَحَّى عَنْهُ الشَّيْطَانُ

(أخرجه الترمذي، ١٩٧٥ : ٣٤٢٦)

ความว่า “ผู้ใดที่กล่าวในขณะที่ออกจากบ้านของเขาว่า ด้วยพระนามของอัลลอฮ ﷻ ฉันขอมอบหมายต่ออัลลอฮ ﷻ และไม่มีพลังและอำนาจใด ๆ นอกจากด้วยอัลลอฮ ﷻ” จะมีเสียงกล่าวแก่เขาว่า “ท่านได้รับการนำทางแล้ว และท่านได้รับการปกป้องแล้ว และได้รับความพอเพียงแล้ว” และชัยฏอนจะถูกขจัดออกไปจากเขา”

(al-Tirmidhi, 1975: 3426)

จากตัวบทอัลหะดีษข้างต้นเป็นหลักฐานยืนยันถึงการขอคูอาจากอัลลอฮ ﷻ และมอบหมายต่อพระองค์ให้ปกป้องคุ้มครองพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง และการกล่าวคูอาทุกครั้งเมื่อออกจากบ้านถือเป็นการปฏิบัติตามแนวทางของท่านศาสนทูต ﷺ และมีความสริมงคลในการดำเนินชีวิตโดยที่เขาจะได้รับการปกป้องและอยู่ในทางนำของพระองค์

5. ละทิ้งจากการทำบาปทั้งปวง

มุสลิมจะต้องละทิ้งไม่กระทำบาปต่างๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนอัลลอฮ ﷻ ละทิ้งสิ่งที่หะรอมหรือคลุมเครือ ยาเสฟติด สิ่งมีนเมา รวมถึง อาหารที่หะรอม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อสัตว์หะรอม ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหลักที่นำเชื้อโรค และเป็นข้อสังเกตว่า โรคระบาดสายพันธุ์ใหม่เองอาจมีต้นตอมาจากการบริโภคสัตว์บางชนิดที่หะรอมหรือผิดหลักการอิสลาม เช่น ค้างคาว งู เลือดสด เป็นต้น (อิสมาอีลลูตี จะปะเกีย, 2563)

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า การละทิ้งบาปและการหลีกเลี่ยงสิ่งต้องห้าม มีความสัมพันธ์อย่างนัยสำคัญกับการป้องกันโรคระบาด ทั้งในมิติทางชีวอนามัยและพฤติกรรมศาสตร์ โดยเฉพาะการงดเว้นบริโภคสัตว์ต้องห้ามตามบทบัญญัติ เช่น ค้างคาว งู หรือสัตว์เลื้อยคลาน ซึ่งในทางระบาดวิทยาถือเป็นแหล่งกักเก็บเชื้อและต้นตอของโรคติดต่อจากสัตว์สู่คนสายพันธุ์ใหม่ ๆ การรักษาความสะอาดของอาหารจึงเป็นการตัดวงจรการข้ามสายพันธุ์ของไวรัสตั้งแต่ต้นเหตุ ขณะเดียวกันการละเว้นจากสิ่งมีนเมาและยาเสฟติดไม่เพียงแต่ช่วยรักษาประสิทธิภาพของระบบภูมิคุ้มกันร่างกาย แต่ยังช่วยคงไว้ซึ่งสติสัมปชัญญะในการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันโรคอย่างมีวินัย ดังนั้นการขัดเกลาจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางศาสนาจึงเป็นเกราะป้องกันทางกายภาพและจิตวิญญาณที่ช่วยลดความเสี่ยงจากการอุบัติขึ้นและแพร่กระจายของโรคระบาดได้อย่างยั่งยืน

6. เชื้อมั่นในการกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ

มุสลิมจะต้องมีความเชื่อมั่นอย่างเด็ดขาดถึงการกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ ที่พระองค์ได้ลิขิตความเป็นไปของสิ่งถูกสร้างก่อนที่สิ่งเหล่านั้นจะถูกสร้างขึ้นมา ทุกสิ่งทุกอย่างถูกสร้างมาด้วยกำหนดการก่อนที่สิ่งเหล่านั้นจะบังเกิดขึ้น รวมถึงเชื่อมั่นว่าโรคระบาด ก็เป็นการกำหนดที่มาจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสไว้ว่า

﴿ قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴾

(التوبة : ๕๑)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุหัมมัด) ว่า จะไม่มี(ทุกข์ภัยใด ๆ) มาประสบแก่เราเป็นอันตราย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮ์ได้กำหนดไว้แก่เราเท่านั้น ซึ่งพระองค์เป็นผู้ทรงคุ้มครองเรา และแต่อัลลอฮ์นั้นผู้ศรัทธาทั้งหลายจง (ให้การ) มอบหมายเถิด”

(อัตเตาบะฮฺ : อายะฮฺที่ 51)

จากอายะฮฺดังกล่าวข้างต้นอัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงชี้นำศาสนทูตของพระองค์ เพื่อเป็นคำตอบแก่พวกเขาทั้งหลายว่า จะไม่มีทุกข์ภัยใดมาประสบเป็นอันตราย นอกจากสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดไว้เท่านั้น พระองค์เป็นผู้ทรงคุ้มครอง หมายถึง เป็นที่พึ่งและปกป้องผู้ดูแลที่ดีที่สุด(Ibn Kathir, 2010) ดังนั้น การระบาดของโรคก็เช่นกันถือเป็นการกำหนดที่มาจากพระผู้เป็นเจ้า และมุสลิมเองจะต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาในการกำหนดของพระองค์

7. ฉีดวัคซีนป้องกัน

การฉีดวัคซีนเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับมุสลิมในการป้องกันและรักษาจากความรุนแรงของโรคระบาดชนิดต่าง ๆ และไม่ได้มีความขัดแย้งต่อหลักการทางศาสนาอิสลามแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งทางสำนักจุฬาราชมนตรี ได้เผยแพร่คำวินิจฉัย (ฟัตวา) จุฬาราชมนตรี เรื่อง การฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมีสาระสำคัญ ระบุว่าเมื่อวันที่ 16 เมษายน 2563 ได้มีการประชุมร่วมกันระหว่างนักวิชาการด้านนิติศาสตร์อิสลามและนักวิชาการด้านการแพทย์ โดยพบว่าไม่มีสิ่งต้องห้ามตามหลักการศาสนาอิสลาม และการฉีดวัคซีน มิได้มีอบหมายงานต่างๆต่ออัลลอฮ์ ﷻ หากแต่เป็นวิธีการป้องกันที่ดำเนินไปพร้อมกับการมอบหมายต่อพระองค์ และหวังในความเมตตาของพระองค์ ที่จะคุ้มครองผู้รับการฉีดวัคซีนและสังคมให้รอดปลอดภัยจากโรคระบาด (สำนักจุฬาราชมนตรี, 2563)

8. ใช้จ่ายด้วยความพอเพียง

หลักคำสอนในศาสนาอิสลามในทุกเหตุการณ์ ทุกสภาวะที่มีโรคระบาดเกิดขึ้น ดังนั้นมุสลิมจะต้องปฏิบัติในทุกแง่มุมของชีวิตด้วยความพอเพียง ซึ่งเป็นคำสอนหนึ่งในอิสลาม ที่ตรงกับแนวพระราชดำริเรื่อง

ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทานให้แก่ประชาชนชาวไทย “ความพอเพียง” คือ ความพอประมาณ มีเหตุมีผล การเดินสายกลาง มีคุณธรรมเป็นพื้นฐานทางจิตใจ และสอดคล้องกับแบบอย่างการใช้ชีวิตของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ﷺ (วิศรุต เลาะวิถิ, 2562) อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสไว้ว่า

﴿إِنَّ الْمُبْدِرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ ۗ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾

(الإسراء : ๒๗)

ความว่า “แท้จริง บรรดาผู้สุร่ยสุร่ายนั้นเป็นพวกพ้องของเหล่าชัยฏอน และชัยฏอนนั้นเนรคุณต่อพระเจ้าของมัน”

(อัลอิสเราะฮ์: อายะฮ์ที่ 27)

จากอายะฮ์ดังกล่าวข้างต้น นักอรรถาธิบายอัลกุรอานกล่าวว่า ความฟุ่มเฟือยและความ สุร่ยสุร่ายที่อัลกุรอานประนามก็คือ การใช้จ่ายในสิ่งที่มีได้เป็นไปเพื่อการภักดีต่ออัลลอฮ์ ตลอดจนการใช้จ่ายไปในสิ่งที่ศาสนานูญมีแต่เกินความจำเป็นและไร้ประโยชน์ (วิศรุต เลาะวิถิ, 2562) ดังนั้นยิ่งในช่วงสถานการณ์โรคระบาดผู้คนทั่วโลกต่างได้รับผลกระทบความพอดีในการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิต โดยยึดหลักของความประหยัดเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดและอิสลามถือว่า ความฟุ่มเฟือยและความสุร่ยสุร่ายนั้นเป็นลักษณะกลุ่มชนของมารร้าย

9. รักษาสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย

การรักษาความสมดุลของร่างกายและสุขภาพที่ดี ด้วยแนวทางการออกกำลังกายนั้น ถือเป็นวิธีการหนึ่งที่มุสลิมควรปฏิบัติซึ่งท่านศาสนทูต ﷺ ทรงปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสมและสมบูรณ์อย่างยิ่ง ซึ่งเป็นที่รู้กันดีว่าร่างกายของเราจะอยู่ได้ด้วยอาหารเครื่องดื่มที่รับประทานเข้าไป อาหารเหล่านั้นบางส่วนจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายหลังจากที่ได้รับประทานไปแล้ว แต่บางส่วนที่เหลืออยู่หลังจากที่ร่างกายได้ย่อยอาหารไปแล้วมันก็จะรวมตัวกันทำอันตรายต่อร่างกายเกิดการอุดตัน ทำให้ร่างกายมีน้ำหนักมากขึ้น เกิดเป็นโรค ดังนั้นการพยายามเอาของที่เหลืออยู่ออกจากร่างกายโดยการใช้ยาทำให้เกิดผลร้ายแก่ร่างกาย (Ibn Qiyam al-Jawziyah, 1996) และวิธีการที่ดีทางเลือกหนึ่งคือการออกกำลังกาย ยิ่งในสถานการณ์โรคระบาด มุสลิมทุกคนควรสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ร่างกาย ซึ่งนอกเหนือจากการฉีดวัคซีนแล้วด้วยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความแข็งแรงให้มีภูมิต้านทานป้องกันโรค เช่น การเดินสำหรับผู้สูงอายุ การวิ่งสำหรับคนหนุ่มสาวและอื่น ๆ อย่างน้อยครึ่งชั่วโมงต่อวัน เพียงพอให้ได้ออกแรงและขับเหงื่อ หวังว่าการปฏิบัติเช่นนี้สามารถที่จะเพิ่มภูมิคุ้มกันในการป้องกันโรคได้ (อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย, 2563)

10. วางระบบอบิฮาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับจิตใจและเป็นวัคซีนทางใจ

ถือเป็นมาตรการสำคัญสูงสุด คือ การวางระบบอบิฮาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในสถานการณ์โรคระบาดให้เป็นระบบที่เอื้อต่อการส่งเสริมความดี ยับยั้งความชั่ว และระงับความเสียหายอันจะเกิดแก่สังคม รวมถึง

ผลลัพธ์ในการเสริมสร้างวัคซีนทางใจของคนมุสลิม เนื่องจากการอิมานะฮ์เป็นหนทางหนึ่งซึ่งเสริมสร้างความศรัทธาให้เกิดความมั่นคง และยอมรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ด้วยความอดทนและปฏิบัติตามบทบัญญัติทางศาสนา (วิสุทธิ บิลล่าเต๊ะ, 2564) อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตรัสไว้ว่า

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

(الرعد : ๒๘)

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธา และจิตใจของพวกเขาสงบด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ฟังทราบเถิด ด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์เท่านั้นทำให้จิตใจสงบ”

(อรรถาธิบาย: อายะฮ์ที่ 28)

จากอายะฮ์ข้างต้น ท่านอิมามอัฏฏอบะรียะฮ์ ﷺ ได้อธิบายว่า พระดำรัสของพระองค์ที่ว่า ฟังทราบเถิด ด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์นั้น หัวใจทั้งหลายย่อมสงบนิ่ง หมายความว่า ฟังทราบเถิดว่าด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์นั้น หัวใจของบรรดาผู้ศรัทธาจะได้รับความสงบและมีความอ่อนใจอิมาม (al-Tabariy, 2024 : 252)

ดังนั้นวิธีการทำให้จิตใจสงบและสร้างความสุขให้เกิดขึ้น ภายในจิตใจด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ จึงมีผลดีเป็นอย่างยิ่ง อันเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับโรคราบและฟังฟังต่อพระองค์เพียงผู้เดียว(ทงศักดิ์ หมายดี, ซาฟีอี อาดำ, 2562: 181) ซึ่งการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ หรือการประกอบอิมานะฮ์ต่าง ๆ นั้นเป็นสื่อในการแสวงหาความใกล้ชิดต่อพระองค์ และยังมีผลต่อสภาวะจิตใจ ซึ่งมุสลิมสามารถที่จะนำสิ่งเหล่านี้มาปฏิบัติเพื่อเป็นการเสริมสร้างภาวะจิตใจให้มีความเข้มแข็งพร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์โรคระบาดได้อย่างถูกต้อง ด้วยวิถีแห่งความเป็นผู้ศรัทธา รู้ในการวางตัว วางตน และปรับสภาพจิตใจ มุ่งมั่นอดทน พร้อมทั้งจะเผชิญและมีความหวังต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในการช่วยเหลือและปกป้องรักษาจากพระองค์

จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้กล่าวมานั้นเกี่ยวกับหลักการอิสลามกับการป้องกันโรคระบาดถือเป็นข้อควรปฏิบัติสำหรับคนมุสลิมโดยยึดหลักฐานจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานและแนวทางของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ รวมถึงทัศนะของนักปราชญ์ในอิสลาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งจากหลักการทางศาสนา ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้แก่มุสลิมนำมาปฏิบัติเป็นการสร้างความพร้อมให้กับตนเองในการรับมือกับโรคระบาดต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ อีกทั้งเพื่อเป็นหลักยึดมั่นเสริมสร้างความศรัทธาของความเป็นมุสลิมให้มีความมั่นคงบนความไม่ประมาท สามารถที่จะยอมรับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสถานการณ์การระบาดของโรคและป้องกันโรคได้อย่างถูกต้อง

สรุปผลการศึกษา

ปัจจุบันประเทศไทยยังคงเผชิญกับสถานการณ์โรคระบาดที่หลากหลายโดยเฉพาะในช่วง พ.ศ. 2566-2567 มีโรคติดต่อทางเดินหายใจ ได้แก่ โรคโควิด 19 โรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ เป็นโรคติดต่อที่ยังต้องเฝ้าระวังหลัก ส่งผลกระทบต่ออัตราการป่วยหนักในกลุ่มเสี่ยง รวมถึงโรคที่นำโดยแมลงได้แก่ ไข้เลือดออก ซึ่งพบผู้ป่วยสูงขึ้นในหลายพื้นที่ และโรคไอกรนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ทางภาครัฐจึงมี

นโยบายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เพื่อลดความรุนแรงของการระบาดของโรค เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับโรคเหล่านี้ได้อย่างปลอดภัย จากสถานการณ์ดังกล่าวการประยุกต์ใช้หลักการอิสลามในการป้องกันโรคระบาดเบื้องต้นจึงมีความจำเป็นต่อมุสลิม ซึ่งในหลักคำสอนของอิสลามนั้นได้กำชับให้มุสลิมทุกคนมีความตระหนักในการป้องกันโรคระบาดชนิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยการนำหลักคำสอนจากอัลกุรอานและอัซสุนนะฮฺมาใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องการรักษาสุขภาพ ความสะอาด และแนวทางป้องกัน ด้วยการรักษาตนเองให้รอดพ้นภัยอันตรายด้วยการไม่เข้าไปในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาด รักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ กักตัวอยู่ในบ้านและไม่ควรออกไปไหนหากไม่จำเป็นในยามที่เกิดโรคระบาดที่ร้ายแรง ประกอบอาชีพเมื่อมีความจำเป็น ออกจากบ้านพร้อมคูอาอและสวมใส่หน้ากากอนามัยเพื่อเป็นการป้องกัน ละทิ้งจากการทำบาป ทั้งปวงเชื่อมั่นในการกำหนดของอัลลอฮฺ **عَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا** ฉีดวัคซีนป้องกัน ใช้จ่ายด้วยความพอเพียง รักษาสุขภาพด้วยการออกกำลังกายและวางระบบอิมูนาต่ออัลลอฮฺ **عَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا** เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับจิตใจและเป็นวัคซีนทางใจ สร้างสุขนิสัยใหม่ให้กับตัวเอง รักษาตึกาทางสังคม มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบทางสังคมร่วมกัน ระมัดระวังตัวดูแลตนเอง ป้องกันตนเอง ไม่สร้างปัญหาแก่ผู้อื่น เพียงเท่านี้การป้องกันโรคระบาดนั้น จะมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการระบาดของโรค และผ่านพ้นไปด้วยดี

บรรณานุกรม

- Ahmad bin Hanbal, (1993). *Musnad al-Imam Ahmad bin hanbal*. Beirut: Muassasah al-Risalah.
- al-Bukhariy, Abu Abdallah Muhammad bin Ismail. (1992). *Sahih al-Bukhariy*. Beirut: Dar al-Fikr.
- al-Tirmidhi, Muhammad Ibn Isa. (1975). *Sunan al-Tirmidhi*. Cairo: Mustafa al-Babi al-Halabi.
- Ibn Kathir, Abu Fidaa Ismail bin Kathir Alqurashi. (2010). *Tafsir al-Quraan al-Azim*. Beirut: Maktabat al-Asriyah.
- National Communicable Disease Committee. (2023). *Forecast of 'communicable diseases' and the epidemic trend in 2024*. Nonthaburi: Department of Disease Control.
- Thanongsak Madthing, Safiee Adam. (2019). *Quality of Life in Islam*. The 10th National and International, (2) 174-186 Academic Conference of Hatyai: Hatyai University.
- Banjong Binkhasan. (2004). *Islamic Encyclopedia for Youth and Beginners*. Bangkok: Al-Amin Publishing House.
- Munirah bint Abdul-Ghafur. (1982). *Islamic Constitution of Life*. Bangkok: Pokcharoenphon Printing and Publishing.
- Muslim Ibn Hajjaj. (1955). *Sahih Muslim*. Beirut: Dar Ihya al-Turath al-Arabi.
- Ibn Qiayim al-Jawziyah. (1996). al-Tib al-Nabawi. Cairo: Matabah Ibnu Taymiyah.
- Wisut Billatae. (2021). Overcoming the crisis, defeating the deadly virus, working together, using Islamic measures. Songkhla: Southern Region Chularatchamontri Coordination Center.
- Wisarut Laowithi. (2019). Islamic teachings and the philosophy of sufficiency economy. *Journal of Liberal Arts. Rangsit University*, 14(2) 127-142.
- Office of the Chularatchamontri. (2020). *The decision (fatwa) of the Chularatchamontri on vaccination to prevent the coronavirus disease 2019*. Bangkok: Office of the Chularatchamontri.
- Saman U-ngamsin. (2021). The last words of the Prophet Muhammad when facing the epidemic. Rusmi Lae. *Journal. Prince of Songkla University*, 41(3) 127-139.
- Surachai Chokkrakritchaichai. (2020). The outbreak of coronavirus (COVID-19) in Thailand. Bangkok: *Journal of the Preventive Medicine Association of Thailand*, 10(1) 1-9.
- Abdullah Karina. (2012). *Islamic principles*. Pattani: Prince of Songkhla University.
- Ismail Lutfi Chapakiyya. (2020). *Handbook for dealing with epidemics*. Pattani: Assalam Institute, Fatoni University.

Ismail Ali. (2011). *Introduction to Islamic Law*. Pattani: Department of Islamic Studies, College of Islamic Studies, Prince of Songkla University. nomics/thailand_ec